зала 7
шкафъ 36
полка 6 № 436
Татар.
3-3798

نصيحت

ایکنچی

یالغز قز بالالر ایچون

(علم اخلاقدن سکزنچی جزء)

اثر:

رضاءالدین بن فخرالدین
اورنبورغ

بیشنچی طبع

ناشری: ملت

قزان‌ده: ملت

КАЗАНЬ
ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФІЯ
Миллятъ
1911

982/137
Из фондов Российской национальной библиотеки

نصیحت

بسم الله الرحمن الرحیم

ای حرمتلو قزلر! وای عزتلو قارنداشلر! سزلره معلومدرکه خلقی گوزل اولان قز بالا، بتون عائله‌سی ایچون، الوغ بایلق وسعادتدر وقارنداشلری ایچون قیمتلی خزینه‌در. اوسدکی صوڭنده، بر ایرگه اخلاص ایله یاردمچی وایبداشدر. بو کبی قز بالا ایله مدحلنورلر، وبو کبی قز بالالرنی ایڭ توبان خلقلردن باشلاب، ایڭ بیوك آدملرگه قدر، جمله‌سی مدح ایدرلر.

اوقومش، وخلقنی تربیه ایله‌مش قز، آلتوندن بهالی واینجودن قدرلی بایلقدرکه بو کبی قزلرڭ کولـگه‌لری ایڭ یراق قارنداش وبیلشلره قدر ایرشور. قارنداش قبیله آراسنده دگل، خلقلی وگوزل تربیه‌لی کیمسه‌لر ایله بتون ملت وبتون دنیا خلقی تفاخر ایدر.

ادبلی کیمسه‌لری (حدیثلر خبرینه کوره) جناب الله سور، خلقده سور، اسمی صوڭلره قالور، دنیاده معتبر وآخرتده‌ده مسعود اولور. هر کیم بونی مثال ایدر، هر کیم خیر دعاء ایله یاد ایلر، صاغنور.

ادبسز کیمسه‌لر ایسه بونڭ خلافنچه الله تعالی قاشنده حرمتسز، وخلق کوزنده دشمان کورلور، اسمی سویله‌نماز، دنیادن اوتدیکنده هر کیم راحتلنورده بر ایکی ساعت کچدکنده تمام اونودلور، وگویا دنیایه کلمش کبی حساب ایدلور.

Татар.
3-3798

اگرده ادبلی اولمق استر ایسه‌کز (بونی استمیان کیم اولور؟) گوزل خلقلری اوگره‌نکز، گوزل خلقلی اولکز، گوزل خلقلره عادت ایدکز. انسان اولمق آرزوسنی ایدن کیمسه‌لر ایچون گوزل خلقلی اولمق، ینکل بر اشدر.

بزم بو اورنده یازاچق نصیحتلرمزده گوزل خلقلردن ایك کرکلو اولانلریدر. بیورکز خانم افندیلر بر مرتبه اولسون اوقوکز، وبری کلدکنده، عمل هم ایدکز، همتلی ومسعود کیمسه‌لر، کیم طرفندن اولسه‌ده‌اولسون، نصیحتلره قولاق صالورلر، ونصیحت ایدوچیلرنك کمچیلکلرندن کوز یومارلر.

١

آتا و آنا ادبلری

١) حرمتلو قزلر! آتا کزه حرمت ایدکز، آلدنده‌وآردنده کامل خشنودلق اوزرنده آنك ادبلرنی رعایه ایله‌کز، آتا وآنا کزی اخلاص اوزرنده سوکز، وصیتلرنی یرینه کتورکز، مرادلرینه‌قارشو کلمه‌کز، قاتیغ کوکللی اولماکز، آنلری حسرتلندرمه‌کز، بار اجتهادکز ایله آنلری رضالندرکز. آتا وآناسینه اطاعتلی وعلم ایله زینتلنمش قزلرنك عادتلری کوندن کون گوزللنور، دوست وبیلشلری آراسنده اسمی حرمت ایله سویله‌نور. اما آتا وآناسنی حرمتسز ایدن وآنلرنك سوزلرینه قولاق صالماغان قزلر محبتسز اولورلر، آتا وآنالری‌ده اوزلرنی سوماز، چیت کمسه‌لر کوزنده هم خوار کورلورلر، دنیاده گوزل ترکلك هم ایده آلمازلر.

٢) آتاکز حضورنده اوطوردیغکزده ادب ایله اولکز، کوب کولمه‌کز، کیملرکز ایله اویناماکز، آنك داوشندن آرتق داوش ایله سویله‌مه‌کز.

Инв. № 11723

٣) آتا ڭزدن باشقه کیمسه‌دن ، کرك ایلك یاقین کیمسه ڭزده اولسون ، هیچ شی صورماڭز ، چونکه بویله کیم طوغری کلدی ایسه آندن نرسه صورمق قزلرنك کوڭلی بوزلورغه سبب اولور. آتا ڭزدن صورديغڭزده هم چیت کیمسه‌لر یوق وقتلری کوزادوب، غایت ادب اوزرنده صورڭز، وویرمادکنده تکرارلمه‌ڭز.

٤) آتاڭز غائب ویاکه وفات اولديغنده آنك یرینه قالمش طوغمه‌لرڭزی آتاڭز حکمنده بیلڭز.

٥) آقچه ویاکه باشقه عزتلی شیلرڭزی آتالرڭز النده صاقلاڭز، آتاڭز رخصتندن باشقه آشامق وایچمك نرسه‌لرینه قول صوزماڭز، کوچڭز یتدکی ایله یورت واو خدمتلری طوغروسنده آنالرڭزه یاردمچی اولڭز، آنلرنك قول آرالرینه کرڭز. او خدمتلرنی باشقاررغه اوگرنڭز. تیك طورماڭز. عذرسز یاتماڭز ، اوست وباشڭزی پچراق یورتمه‌ڭز.

٢

طوغمه‌لر ادبی

٦) بر طوغمه‌لرڭزی حرمتلی طوتڭز. آنلر ایله ادبلی اولڭز، چونکه آتا وآنالرڭزدن صوڭ ایلك یاقین کیمسه‌لرڭز طوغمه‌لرڭزدر.

٧) اوزڭزدن الوغ اولان طوغمه‌لرڭزنی آتا وآناڭز یرنده حساب ایدڭز، آنلره داوش کوتارمه‌ڭز، آنلر ایله نزاعلاشماڭز، آنلر سوزینه خلافلق ایتمه‌ڭز، آنلری سوڭز.

٨) کچکنه طوغمه‌لرڭزه شفقتلی اولڭز، رنجتمه‌ڭز، آنلر النده اولان نرسه‌لری قچقردوب آلماڭز، چونکه بو شیلر کوڭللری بیوقمقینه وآتا هم آنالرڭزنك آچولانولرینه سبب اولور. ...لرنك ادبسز اولمقلرینه هم علامت اولور.

٩) الگزده بر نرسه اولدیغنده کچکنه طوغمه‌لرگزی قزقدروب قارادوب طورماگز، یا که آنلره هم الوش چقارگز، هر نه ایسه آنلره بیك شفقتلی اولگز.

١٠) طوغمه‌لرگزدن ناگاه ادبسز اشلر کورلور ایسه، یومشاقلق ایله گنه: «بو اش عیبدر اشله‌مه‌گز!» دیه خاطرلرینه توشرگز. حق یولی بیلدکگز کبی کوسترگز.

١١) طوغمه‌لرگزی آتا و آنالرگزه یمانلاب سویله‌مه‌گز، دیللرگزی آدم یمانلامقغه عادتلندرمه‌گز.

٣

قارنداشلر ادبی

١٢) آتالرگز وآنالرگز ایله بر طوغمه‌لری وآنلرنك بالالری وباشقه قارنداشلرگزی حرمت ایدگز. آنلری یاقین کورگز، غیبتلرنی سویله‌مه‌گز، آنلرنك حرمتلی کیمسه‌لر ایدکنی هیچ اونوتماگز.

١٣) آتا وآنالرگز رخصت ایتدکی وقتده، قارنداشلرگزی زیارت ایدگز، خسته‌لنسه‌لر حاللرنی صوری وارگز؛ چیتده اولانلرنی بیلشوب طورگز، آنلرنك شادلقلرینه شادلانگز، قایغو‌لری اولدیغنده قایغولرنی اورتاقلاگز. آنلرنك خدمتلرنی باشقارگز.

١٤) قارنداشلرك الوغلرینه، آتالره اولان حرمت مثالنده حرمت ایله‌گز، کچوکلرینه طوغمه‌لره اولان شفقت مثالنده شفقت کوسترگز.

٤

کورشیلر ادبی

١٥) یاقین کورشیلرگزنك حقلرنی رعایه ایدگز، بونلری قارنداشلرگز کبی کورگز، آنلرنك حاللرندن غافل طورماگز، حاجتلرینی اوته‌گز، خسته‌لرینك حالنی صورگز، قایغو وشادلقلرنی

Из фондов Российской национальной библиотеки

اورتافلاشگز، چیتلره کیتدکلرنده حاللرنی بیلشوب وصوروب طورگز، حاجت وقتلرنده یاردم ایدگز، آنلره ایذ گولك ایسته گز، ممکن قدر احسان ایله گز.

٥

او ادبلری

١٦) او ایچنده اولانلر ایله گوزل طورگز، آنلره آچق یوز وادب ایله اولگز، او ایچنده اولانلری، حتی خدمت ایدوب وروچیلرده اولسون، رنجتمه گز، خاطرلرنی قالدررلق سوز ایتمه گز، چونکه بو شیلر عقلسزلق علامتی اولور.

١٧) خدمت ایدوچیلر ایله اویناما گز، آنالرگز رخصتندن باشقه آنلره یومش قوشما گز، وآنلره کوب قاتشما گز، آنلر ایله اوزون سویله‌شمه گز، چونکه بویله ایتمك خدمتچیلر کوزنده حرمتسز اولمقغه ویاراماغان سوزلر ایشتمیه وآخری خیرسز اشلره دوشمیه سبب اولور.

١٨) نرسه صوردیغگز ویا که یاردم استه‌دکگز وقتلرده کرك خدمتچیلرده اولسون: «شویله ایت! بویله ایله!» دیمای، بلکه «شویله ایده کورسه گزله! وبویله ایله‌سه گزله!» مثالنده یومشاق سوزلر استعمال ایدگز.

١٩) ایشك، تره‌زه کبی او نرسه‌لری ایله اویناما گز، یوقاری اورنلره چقما گز، بیوك یرلردن سیکروب دوشمه گز، قویاشده بر توتاشدن اوزون وقت اشسز یورمه گز، اورام ویوللرده پیالا وچینایاق واتقلری، بره‌نگی وقیار قابقلری، تاشلاما گز. الحاصل یوروچیلرنك آیاقلرنی جراحتلندره‌جك، ویا که آیاقلری تایوب یغولرینه سبب اولاچق، هم پاکلك وطهارتنه خلاف اولاچق شیلری اشله‌مه گز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

٢٠) حاجت اوتارگه چقدیغڭزده، کیملرڭزی یخشی کییکز، چیتك واویوق کبی شیلر ایله گنه (کاوش وباشماقدن باشقه) حاجتخانه گه کرمه ڭز، کرگان وقتده صول آیاق ایله کروب، چقدیغڭزده اوڭ آیاغڭز ایله چقڭز بوا ورنده ضرورت اولماغانده هیچ سویله شمه ڭز، دعالق ویازولی کاغدلری یانڭزده بولندرماڭز، کاغد استعمال ایتمه ڭز (١).

٢١) هر بر اشنڭ بر وقتی، وهر وقتنڭ بر اشی اولوب، وقت اوتدکندن صوڭ، آدم اوغلی ایڭ کرکلی هنرلرنی اوگره‌نمکدن محروم قالاچغی ایچون، او ایچنده اولاچق واشله‌نه‌چك اشلرنڭ جمله‌سنی اوشبو یاش چاغڭزده اوگره‌نڭز.

٢٢) او ایچنده ماهر آش پشروچی اولدیغنده، یانندن آیرلمای، آنڭ هنرلرندن درس آلڭز، آنڭ کبی پشره بیلمیه اوگره‌نڭز، ایڭ تکلفسزلکن لذتلی آشلر حاضرلمیه بیلڭز.

٢٣) اوطونلرڭ نه کیبسی گوزل ونه کیبسی فنا ایدکنی، چی اوطونلری نیچك کیبدرگه ونیچك حاضرلوگه تیوش ایدکنی؛ سوت وقایماقلری آچیمقدن؛ ایت ویمش نوعلرنی بوزولمقدن؛ شرپی، پچاق، بالطا، بز، اوراق، چالغی، قاینار آش وسموار کبی قورقنچ نرسه‌لری؛ اسپیرت، یودا میشیاق کبی آغو وزهرلی صولری بالالردن وبالالری بونلردن نیچك صاقلارغه کیره‌ك ایدکنی صنا ڭز وگوزل آڭلاڭز.

٢٤) خطالق ایله استعمال ایدلماسون ویا که کرك وقتده تابلمای طورماسون ایچون، اون، صو، بورچاق روشنده اولان دوا وزهرلرنڭ کاغدلرینه وشیشه‌لرینه، اسملرنی یازوب قویارغه عادت ایدڭز.

---

(١) کاغد ایله سورتمك سببندن معلوم اورنغه خسته‌لك اولاچغی طبیبلر طرفندن روایت ایدلور.

Из фондов Российской национальной библиотеки

٢٥) باشقه ایس تیـگانده، یا که هوا بوزولوب طن بتکانده
آغو ایله زهرلنگانده، وجراحتدن آرتق قان آقغانده، بورون
قاناغانده، اعضالر اوشوگانده، هوش کیتکان وقتده، ایك برنچی
وضررسز یاردم، نه‌لر ایدکنی کوڭلکزه آلڭز وبیلـڭز.

٢٦) کیملرڭزده اولان یرتقلری سوتکلری، کورندکلری
ساعت ایله اوزڭز یاماڭز، اوزڭز تگڭز، کرلرڭزی یووڭز،
کرلری نیچك کیبدررگه ونیچك اوتوکله‌رگه، صابونی نه روش
ایله ونه قدر استعمال ایدرگه کیره‌ك ایدکنی، اینه‌سندن یبینه قدر
واقلاب بیلـڭز.

٢٧) کیملرڭزی اوزڭز کیسوب اوزڭز تگڭز، ایدنلری
سبرڭز، یووڭز، باقر وجیز صاوت هم سموارلری آغارتڭز، هر
چای ایچدکدن صوڭ چینایاقلری یووب قویڭز، اشکاف، اوستال
وغیر یرلرده اولان توزانلری تمیزله‌ڭز، اورومچك (اورمکوچ)
اویالرنی بترڭز، اوك هواسینی صاف طوتارغه اوگره‌نڭز.

٢٨) او ایچنده اولان شیلر، ایك بیوکلرندن ایك کچوك
وایك واق تویاکلرینه وارانچه، دنیاده بتون ترکلکك نیگزیدر،
بونلری ایسه یرلو یرنچه استعمال ایتمك بتون خانه‌لری توزه‌تر،
واگرده بونك خلافنچه اولارق یرلو یرنچه استعمال ایدلماز ایسه،
بتون خانه‌لری خراب ایدر. شونك ایچون او ایچنده اولان شیلرك،
حتی ایك کچوکلرینه وارانچه یه قدر، بیلوب نه روشچه ترتیب
ایدرگه، ونه روشده استعمال ایدرگه تیوش ایدکنی آڭلاڭز.

٢٩) بیوك عالملر: «آدم اوغللری آراسنده یورمکده اولان
یخشی ویمان اشلرك جمله‌سینك باش سببی خانونلر اولاچقدر.
بایلق جهتنچه خراب اولمش اولونك سببی‌ده، اوده اولان خاتونلردن
صورڭز!...» دیدکلرندن کله‌چك کونلر، بتون بتون سزنك

Из фондов Российской национальной библиотеки

الکزه ونه کبی بیوك خدمتلر اولسه‌ده اولسون سزه امانت ایدله‌چکدر. بناء علیه بو کونلرکزده گوزل اداره وگوزل تربیه ایده بیلمك ایچون حاضرلنکز. یول باشی اولوب آلوب واردیغکز کروانلری چوللرده آداشدرماز، واوستکزه آلوب چقمش کیمه‌لری قوملغه اوطورتماز قدر علملری بو کونده حاضرله‌کز.

٦

مکتب ادبلری

۳۰) ایرته اویقوکزدن طوردیغکز ایله طهارت آلکز، یخشی سورتکز، ساچلرکزی تاراکز، کوندزگی کیملرکزی کییکز، چای ایچدکدن صوك سبقلرکزی آلوب تکرار ایله‌کز.

۳۱) مکتبه ممکن قدر ایرته یورکز معلوم وقتی یتدکنده باشقه‌لرنك ایتدکلرنی کوتمه‌ی، اوزکز بیلوب حاضرلنکز، وکشی ایتمازدن مقدم چغوب کیدکز.

۳۲) مکتبه واردیغکزده ادب ایله اوز اورنکزه اوطورکز، درس وقتنده سویله‌مه‌کز. علم اوگره‌نمك ایچون اخلاص ایله طرشکز، ادب اوگره‌نکز، کورکام خلقلی اولمقنی الوغ بخت دیه بیلکز، یاش وقتلر عمرده برگنه مرتبه کلدکنی، بو وقت بر اوتوب کتدکندن صوك کیرو قایتوب کلمه‌دکنی، یاش وقتده تربیه آلماغان کیمسه، صوکره هیچ تربیه آلمایه‌چغنی؛ علم وتربیه یولنده هیچ نرسه قزغانورغه یاراماديغنی اونوتماکز.

۳۳) کتاب، کاغد، وباشقه یازو اسبابلرکزی پاك طوتکز، قلملرکزی کیمکزه وساچلرکزه سورتمه‌کز، وآغزکزه قاپماکز، بو شیلر ایسه بردن ادبه خلاف، وایکنچیدن خسته‌لکه سببدر. بارماقلرکزی هم پچراتماکز، ناگاه پچرانور اولسه، صو وصابون ایله یخشی یووکز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

٣٤) مکتبده اوینارغه رخصت ویرلدکی زمان، ادب ایله اولگز. اوینار ایچون یخشی هوالی اورنلری ازله‌گز، پچراق اورنلرده، توزان و بالچق آراسنده هم قویاشده اویناماگز. چونکه بوشیلردن آدم اوغلینه خسته‌لك پیدا اولور.

٣٥) مکتبه واردیغگزده وقایتدیغگزده تربیه‌سز قزلر ایله برلکده یورمه‌گز. کیبت حضورلرنده و باشقه قزق اورنلرده تماشا ایدوب طوقتاب طورماگز، بلکه الوغ کیمسه‌لر کبی توب توز اولارق ادب اوزرنده یورگز.

٣٦) اوه قایتوب کردکگزده آتا وآنالرگز ایله ایسانله‌شگز اللرنی اوبگز، بوندن صوڭ کتابلرگز ویازو نرسه‌لرگزی بیلگولی اورنلرینه قویگز، کیملرگزی هم یرلو یرنچه اورناشدرگز.

٣٧) آتالرگز، ویا که باشقه بیوك ذاتلر وحرمتلو قوناقلر اگرده سبقلرگزی اوقودوب باقمق استرلر ایسه، اصلا نازلانماگز، قارشماگز، بلکه فرمان ومقصودلرنی کامل راحتلك اوزرنده یرینه کتورگز.

٧

معلمه‌لر ادبی

٣٨) سزلری، گوزل وعقللی کیمسه‌لر اولسونلر، دیه تربیه ایتمکده اولان معلمه‌لرگزی الوغلاگز، نصیحتلرینی یرینه کتوررگه طرشگز. سوزلرینه قارشو کلمه‌گز، بونلری آنالرگز کبی کورگز، آنالرگز درجه‌سنده سوگز، آنلر حضورنده ادب اوزرنده اولگز، هر سوزلرنی اخلاص اوزرنده ایشتگز.

٣٩) درس وقتنده ال وآیاقلرگز ایله اویناماگز، چیت طرفلرغه قاراشدروب اوطرماگز، یانگزده اولانلر ایله اویناماگز، یانگزده اولانلر ایله سویله‌شمه‌گز. درسگز دگل کتابلری آقتارماگز.

٤٠) معلمه‌گز سوز صورديغنده طوغرى قاراب طورگز، اللرگزى گوكره‌كگزه قويگز؛ نه صورديغنى يخشى آڭلاگز، وبيلدگگز جوابى آچق دواش ايله ويرگز، اعتبار ايله سويله‌گز.

٤١) بيلمگان‌سوزلر،وآڭلاشلماى قالان درسلر اولسه،معلمه‌دن ادب اوزرنده صورگز، درس وقتنده باشقه شيلرده ذهن يارمه‌گز.

٤٢) معلمه‌لر ايله فچقرشماگز، بلكه آنلرك فائده‌لى نصيحتلرى ايله عمل ايدگز تربيه‌لرنى غنيمت بيلگز، تربيه‌لى وگوزل خلقلى آدملر اولورغه طرشگز.

٨

ايبداشلر ادبى

٤٣) مكتب ايبداشلرى ايله انصاف اوزرنده اولگز، آنلرى طوغمه‌لرگز مثالنده كورگز، ادب ايله سويله‌شگز، آچق يوز ايله قارشو اولگز، حسرتلرنى وشادلقلرنى اورتاقلاشگز، كچيكلرندن كوز يومگز.

٤٤) ادبسز اشلرى وبوزوق خلقلرى كورله باشلاغان يبداشلرگزدن، صاقلق ايله سيزدرماى آز آز يراق اولوب، صوگره ام آيرلگز، وبر دخى كلوب قوشلماگز.

٤٥) ايبداشلرگزه اوزگزى مدح ايتمه‌گز، آنلره تكبرلنمه‌گز، نلرى مسخره ايتمه‌گز، آنلردن كولمه‌گز، ديل وقول ايله آنلرى رفوتماگز، آنلره حسرتلى خبرلر سويله‌مه‌گز، آنلر ايله عادتدن ش اويناماگز، ادبه خلاف اشلرده بولناماگز.

٤٦) تربيه‌سز قزلر ايله صحبت ايتمه‌گز، آنلر ايله دوست لماگز، بونلر ايله دوست اولمق وقاتشوب يورمك، خلق بوزار جون اڭ كوچلى سبب ايدكنى اونوتماگز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

٤٧) ایبداشلرگزه حرمت ایله اولگز، تربیه‌لی قزلرك صحبتلرنی غنیمت بیلگز آنلرك خلق وفعللرندن کوچرگچ آلگز. آراگزی زمان آیردیغنده‌ده، بربرگزی اونوتمای حاللرگزی بیلوب ممکن اولدیغنده خط یازشوب طورگز.

٤٨) آدم اوغلینك درجه‌سنی بیلدروب طوروچی نرسه، بر ایکی گنه یول اولسه‌ده، یازمش مکتوبیدر. ایکی اوچ یوللق خط ایله خلق، یازوچینك مرتبه‌سنی آچق بیلورلر. شونك ایچون خطلرگزی غایت دقت وفکر اوزرنده یازگز.

٤٩) اوز اسمکزه اولمایان مکتوبلری آچماگز، امضاسز اولارق یاکه واق تویاك کاغدلره، کتاب ودفترلردن یرتوب آلنغان کاغد کیسا کلرینه هیچ وقت مکتوب یازماگز، مکتوبلرگزی کانویرتسز بیارمه‌گز، مارقه‌سز اولدیغی حالده پوچته‌یه ویرمه‌گز.

٩

یوز ادبلری

٥٠) یوز، کوکلك کوزگیسی آدملرك شفقتلی وقاتیغ اولمقلرینك بیلگوسی، اولدیغندن، هر وقت یوزگز طوغروسنده اعتبارلی اولگز برکیمسه ایله سویله‌شدکگزده ایکنچی طرفه باقوب طورماگز اوزگزه باقمایان کیمسه یوزینه حسرت ایله باقماگز، بلکه حسرتلیلرنك حسرتلرنی یگللشدرر روشچه اولگز.

٥١) ایبداشلرگز ایله برلکده اولدیغگزده آنلره خوش یوزایله اولگز، آنلرك راحتلرنی بیارر روشده قارانغو چهره‌لی طورماگز مجلس وطویلرده اولدیغگزده هرکیمه آچق یوز کوسترگز لکن آرتق کولمه‌گز، وقار وصبر اوزرنده اولگز.

٥٢) کوزکزه ضرر اولماسون ایچون، بیك یاقتی هم نچکه نرسه‌لره آق وقزل توسلره اوزون وقت قاراب طورماکز. کوز ایچون ضررسز توسلر، یاشل وکوك توسلردر.

٥٣) یوزکزی صاف وصابونلی هم صالقون صو ایله هر وقت یووکز، لکن زینتلنمك نیتی ایله یوزکزه کرشه‌ن واینلك؛ ایرنلرکزه قزل، قاشلرکزه قارا بویاولر سورتمه‌کز، الله تعالی یاراتمش اعضالرکزنی شریعت بیورماغان روشچه بوزماکز، بوشیلر ایسه تربیه‌سز وتوبان خلقلیلر علامتیدر.

٥٤) بعض وقت آقراباد (سیرك دیلیسی) کبی، بیتلرنی واللرنی بویاغان خاتونلر کورر ایسه‌کز، هرنه قدر قزقلی وکولکو اولسه‌لرده، صبر ایدکز کولمه‌کز، بلکه تربیه‌سزلکلرینه تأسف ایدکز، قایغورکز.

١٠

آغز ادبلری

٥٥) تشلرکز ایله طرناقلرکزی اوزمه‌کز. دیلکز ایله ایرنلرکزی یالاماکز، ایرنلرکزی قسماکز، سویله‌شدککز وقت آغزکزدن توکرك ساچمه‌کز، خلق حضورنده ایسنه‌مه‌کز، کیکرمه‌کز توچکرمه‌کز، ایسنه‌دککز وقت هم یوتاللدککزده سویله‌شمه‌کز، بلکه یاولق ایله آغزکزی اورتکز، هم چیت طرفه باشکزی چویرکز، یوتال وایسنه‌مك قات قات اولسه، خلقنك راحتنی بوزماز ایچون مجلسدن چغوب طورکز.

٥٦) بیوکلر سویله‌شور ایکن، سوزه قاتشماکز، وکندیکزه خطاب اولنمادیغنده آنلر حضورنده سویله‌مه‌کز، سویله‌شدککز وقت آرتق یاواش وبیك قچقرماکز، برسوزنی کوب مرتبه قاتلاماکز.

٥٧) سویله‌شدکگزده، عقللی کیمسه‌لر مثالنده آز وآفرنلق اوزرنده سویله‌گز سویله‌شور ایچون ایدشلرگز ومجلسده اولانلره هم وقت قالدرگز، سویله‌وچی اولدیغنده دڭلاگز، دڭلاوچی اولدیغنده یخشی سویله‌گز، کشی سوزینی آخرینه قدر صبر ایدوب دڭلاگز.

٥٨) بر کیمسه سوز باشلادیغنده ضرورت اولمادیغنده، شول حالنچه قویوب کیتمه‌گز، الوغ کیمسه‌لر سوزینه قارشو سویله‌یه‌چك سوزگز اولدیغنده مناسب وقتنی کوتوب ادب اوزرنده سویله‌گز.

٥٩) آڭلارغه تیوشلی اولان بر سوزی تمام آڭلامادیغگز حالده: «آڭلامادم دخی سویله!» روشنده تربیه‌سزلك کوسترمای: «آڭلاب یته آلمادم، دخی سویله‌مك ممکن اولمازمی؟ رحیم ایدوب سویلر ایسه‌گز بلکه آڭلار ایدم!» دیمك کبی انصاف اوزرنده اوتنگز.

٦٠) سویله‌شدکگزده قیچقرماگز، یکللنوب وقزوب کتمه‌گز، داوشگزی بوزماگز، آڭلامازلق سوزلری قاتلاتوب سویله‌تمه‌گز، هیچ کمه یمان سوز ایتمه‌گز. خصوصا: «بیلمیورسن، یالان سویله‌یورسن، آڭلامایورسن!» دیمه‌گز. بویله سوزلر، الڭ تربیه‌سز آدملره خاص سوزلردر.

٦١) سوزگزه قارشو کلوچی اولدیغنده آچولانماگز، بلکه: «احتمال سزڭ سوزگزده درست اولور، لکن بن بویله بیلور ایدم!» دیمك کبی ادبلی وملایم جوابلر قایتارگز.

٦٢) «بیلمیورسن، یالان سویله‌یورسن!» دیوچی کیمسه‌یه قارشو قانگزی هیچ بوزماگز، احمقلر مثالنده قزماگز، بلکه اوز سوزگز درست ایدکینه لطیف صورتده دلیل کوسترگز. لکن احمق آدملره هیچ بر جواب ایدوب شغللنمه‌گز، بلکه سکوت ایدگز ویانلرندن بر طرفه کیدگز، آنلره ایسه سکوت قدر شفالی جواب اولماز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

٦٣) لطیفه سویله‌مك اولدیغڭزده سوزڭزی آیتمازدن اللك كولمه‌ڭز، سوزڭزنی ایتدکڭز صوڭ هم كولمازگه طرشڭز.

٦٤) سویله‌شدکڭزده یالان سویله‌مه‌ڭز، غیبت ایتمه‌ڭز، سوز یورتمه‌ڭز، كشی سوزنی آرتدروب کوچرمه‌ڭز، اولمنی یالان سویله‌مکدن آرتق کورڭز. درست سوزلی خاتونلر، الڭ حرمتلی خاتونلر، بلکه الڭ حرمتلی انسانلر ایدکنی اونوتماڭز، یاڭلش سویله‌دکڭزی بیلدکڭزده خطاڭزی اقرار ایله‌ڭز.

٦٥) سویله‌دکڭز وقت آندایچمه‌ڭز، «درست سویله‌یورم» دیمه‌ڭز، بلکه بونلره هیچ مرتکب اولمادیغڭز حالده اوز انصافڭز ایله درست سویله‌ڭز، آند ایچمك و«چن درست سویله‌یورم» دیمك یالانچیلر علامتیدر.

٦٦) هر ایشتدکڭزی سویله‌مه‌ڭز، سوزڭزی آرتق اوزون ایله‌مه‌ڭز، ضرورت اولمادیغنده قایغولی سوزلری کوچرمه‌ڭز، وهیچ کیمه اورنسز قارشو سویله‌مه‌ڭز، کندیڭزدن وباشقه‌لردن شکایت ایدوب، برطوتاشدن موڭایوب اوطورماڭز، آشغوب آچولانماڭز.

٦٧) اوز اوزڭزی مدح ایله‌مه‌ڭز، اوزڭزه کرك دگل سوزلره قانشماڭز، چیت کیمسه‌لر سرلرنی تفتیش ایدوب یورمه‌ڭز، ایکی کیمسه سویله‌شدکده آرالرینه واروب کرمه‌ڭز، اوزڭزه امانت ایدلن سرلری شریعت رخصتندن باشقه یرده اصلا فاش ایتمه‌ڭز.

٦٨) یرگه واستینالرغه توکرمه‌ڭز، بلکه بوناڭ ایچون یانڭزده آق وکچکنه هم غایتده پاك اولان بورون یاولغی یورتڭز. یازدیغڭز وتگو تکدکڭز، یاکه قایچی ایله نرسه کیسدکڭز وقت، دیلڭزی تیره‌تمه‌ڭز، وایرنلرڭزی بورغالاماڭز، باشڭزی برطرفه آوشدروچان اولماڭز.

٦٩) طهارت آلدیغڭزده، و آشادیغڭز صوڭنده هر بر مرتبه‌سنده آغزلرڭزی محکم تمیزله‌ڭز، مسواکله‌ڭز، ایچنده وتش آرالرنده هیچ بر نرسه قالدرماڭز.

١١

بورون ادبلری

٧٠) اللرڭز ایله بورنڭزی طوتوب اوطورماڭز، بارماقلرڭز ایله قازنماڭز. یالانغاچ الڭز ایله، یاکه کیملرڭزڭ برر اورنی ایله بورون سکرمه‌ڭز، بلکه بورون سکرر ایچون یانڭزده بورون یاولغی بولندرڭز، کشی یاولغینی طوتماڭز.

٧١) آشادیغڭز وقت بورون سکرمك لازم اولسه، باشڭزی بر طرفه چویرڭز، داوشسزغنه سکرڭز، یاولقاری آدملر کوزی اوڭنده طوتماڭز، توچکردکڭزده هم بویله ایله‌ڭز.

٧٢) هواده‌اوچوب‌یورمکده‌اولان‌میقروبلرکروب‌اورناشماسون ایچون، طهارت آلدیغڭز وخصوصا غسل ایتدکڭز وقتلرده بورونلرڭزی یخشی یووڭز وهیچ یالقاولانمای تمیزله‌ڭز.

١٢

قولاق ادبلری

٧٣) قولاقلارڭزی یمان سوزلر ایشتمکدن صاقلاڭز، غیبت ونمیمه کبی‌شریعتده حرام‌اولان سوزلری‌دڭلاماڭز، اگرده بونلری سویله‌وچی بیوك کیمسه‌لر اولسه، رضادگل ایدکڭزی، یوزڭز ایله بیلدروب تیك‌اوطورڭز. ضرر اولمازلغینی بیلور اولسه‌ڭز بر طرفه کیدوب ومجلسدن چغوب طورڭز، اگرده ایبدشلرڭز اولسه ادب ایله نصیحت ایدڭز؛ «هر کیمده بر تورلی کیمچیلك اولور. بز

کیمچیلکمز بلکه دخی آرتقدر» کبی سوزلر دیکز، اگرده کچوکلر اولور ایسه شفقت اوزرنده منع ایله ﮔﺰ.

٧٤) قولاقلرکزی خصوصا اویقودن قالقدیغکز وقت، صاف صو ایله یووب تمیزله ﮔﺰ، طوزان اویالانوب، وقارالتوب یورتمکدن البته صاقلا ﮔﺰ.

٧٥) الوغ و آور آلقەلر آصوب قولاقلرکزی بوزما ﮔﺰ، یا که بتونلای کیمه ﮔﺰ. ضرورت اولمادیغنده، هوا کرمکدن منع ایدر درجه قالون شاللر اوراب اوطورما ﮔﺰ.

٧٦) قاتیغ داوشلر قولاقغه ضررلی اولدیغی ایچون ممکن قدر یراق طورﮔﺰ، ضرورت اولمادیغنده ویا که طبیب بیورمادیغنده قولاقلرکزه مامق طولدروب یورمه ﮔﺰ.

١٣

ال ادبلری

٧٧) خلق حضورنده اللرکزی چابما ﮔﺰ، اوشدرما ﮔﺰ، سویله‌دککز وقت بوتاما ﮔﺰ شاردلتمه ﮔﺰ، یوزکزه قویما ﮔﺰ، ساچکز وباشقه یرلرکز ایله اویناب اوطورما ﮔﺰ.

٧٨) هر بر پچراق ومایلی نرسەلر طوتدیغکرده اللرکزی یووﮔﺰ، سولگی ایله یخشی سورتکز، یووش حاللرنچه کیوم، کتاب، یا که باشقه نرسەلر طوتمه ﮔﺰ.

٧٩) طرناقلرکزی کشی کوزی اوکنده کیسمه ﮔﺰ، طرناقلرکز آستنه ییولمش کرلرنی تمیزله ﮔﺰ، طرناقلرکزی اوسدروب یورتمه ﮔﺰ، کیسدککز صوك هم طوغری کلن بر یره تاشلاما ﮔﺰ، بلکه تندن آیرلغان وآلنغان طرناق وتوکلری بر یره ییوب، صوﮔﺮه توپراق آستینه کومکز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

٨٠) بارماقلرگزی یوزك وبالداق ایله طولدرماگز: بر ونهایت ایکی عدد ایله کفایه‌لنگز، اوشنداق بیله کلرگزه قات قات اولارق بیله‌زکلر کیمه‌گز.

١٤

ساچ ادبلری

٨١) ساچلرگزی، کر وتوزان وباشقه نرسه‌لردن صاف وتمیز یورتگز. وهر کون تاراگز، کویدرمه‌گز، بوتورمه‌گز، طبیعی حالنی بوزماگز.

٨٢) ساچگزی تربیه‌لب اورمادگگز حالده هیچ کیمك زیارتنه کتمه‌گز، قوناقلر حضورینه چقماگز. هر حالده شریعت درست کورمیه‌چك کیمسه‌لره کوسترمه‌گز.

٨٣) اوردگگز وقت آرتق طغزلاماگز، باشقه‌لرك ساچلرنی قوشوب آسماگز، ساچ اوچینه الوغ تنکه‌ویاکه آور نرسه‌لر تاقماگز.

١٥

باش ادبلری

٨٤) باشگزی عادتدن طش توبان ویاکه برطرفه صالماگز، الگز ایله باشگزه تایانماگز، خلق حضورنده قاشوماگز.

٨٥) قش کوننده بر مقدار اسسی ویای کوننده بر آز صالقن اولان صو ایله هیچ اولمادیغنده آطنه‌ده بر مرتبه صابونلاب یووگز. یودقگز صوك، بر مقدار طورمای صالقون هواغه چقماگز.

٨٦) یوونمق اولدیغگزده، آشادیغگز صوك اوچ ساعت مقداری صبر ایدگز، یووندقدن صوك یخشی قورتگز هم تیزلك اوزرنده کیملرگزی کیگز. قزو کونلرده یوز، ال، آیاقلرگزی کوب مرتبه یووگز.

١٦

اوطورمق ادبلری

٨٧) اوطردیغڭزده، ضرورت اولماز ایسه، تاپانماگز، بوگلمه‌گز بلکه دوب دوز اولارق اوطرگز.

٨٨) سویله‌شدکڭز کمسه‌گه الگزی قویماگز. بر آیاغگزی ایکنچیسی اوستینه صالماگز. آیاق قولگز ایله اوینماگز.

٨٩) اوقودیغگز ویازدیغگز وقتده کوزگز ایله کتاب وکاغد آراسنی برقاریشدن آز قویماگز. کوکرکگز ایله اوستالگه تمام تاپانماگز، اعضالرگزه ضرر کتورماز روش ایله اوطرغه عادتلنگز.

١٧

یورمك ادبلری

٩٠) یوردکگز وقت بیك آشقماگز یوگرمه‌گز، یاکه بیك آقرن یورمه‌گز، یولده اولان کمسه‌لرنی اتوب تورتمه‌گز، تنلرگزی سلکتمه‌گز، اللرگزی بوتاماگز، عادتدن طش قچقروب سویله‌شمه‌گز قاه! قاه! که! که! که! ایدوب کولشمه‌گز، اللرگزی کیسه‌لرگزه قویماگز.

٩١) آیاقلرگزی سورمه‌گز اوسترمه‌گز، یاق یاغگزه قارانماگز، کشیلردن کولوب قالماگز، برکمسه‌بی مسخره ایدوب آنك کبی اولوب کوسترمه‌گز.

١٨

اویقو ادبلری

٩٢) یاتاچق اورنگزی اوزگز یایگز، توزان ویوشلك کبی نرسه‌لردن پاکله‌گز، طوردیغگز وقت اوزگز ییوب قویگز.

٩٣) ممکن اولدیغنده اویقوگزی ترتیب اوزرنده قیلگز، ایرته یاتوب ایرته طورگز یعنی توقز ساعتدن کچکمای اویوگز، وآلتی ساعتدن کچکمای طورگز ووقتنده اولاچق اویقونی قالدرمق سلامتسزلککه سبب اولاچغندن عادت‌وقتندن کچکدرمازگه طرشگز، یارم تون اوّلنده اولان بر ساعت اویقو، یارم تون صوڭنده اولان ایکی ساعت اویقویه برابردر دینلمش سوزی اونوتماگز.

٩٤) چالقان یاتماقده یمان دوشلر کورلدکی وباصدرلمق دیگان نرسه‌لر اولدیغی ایچون؛ یوز توبان یاتمق بوزوق هوا صولاوغه سبب اولدیغی ایچون یانگز ایله یاتگز.

٩٥) ضرورت اولمادیغنده بر بولمه‌ده کوب کیمسه اولارق ییولوب یاتماگز، وصالقوندن صاقلانمق ایچون اوستگزه بر شیء یابگز، اویقو وقتلرنده ترزه‌لری آچق حالنده قالدرماگز.

٩٦) اویودیغگز وقت، ایزو باولرگزی چیشگز، طغز بالداقلرگز اولسه صالگز، کیملرگزی قسان حالنده قویماگز، قان یورمکدن منع ایده‌چك شی اولماسون، ضررلیدر.

٩٧) اویقو بولمه‌سنده خوشبوی، ساچك وگللر بولندرماگز، یاتمازدن مقدم هم قالقدیغگز وقت (یای کونی اولسه) ترزه‌لری آچوب هواسنی یاگارتگز، اویقو بولمه‌سنده یاگا وصاف هوا اولماسی لازمدر.

٩٨) حسرت وقایغولی وقتلرده اویقولامق ایچون بر مقدار کوڭلگز راحتلنمکنی صبر ایدوب کوتگز. معده‌گز طولی وقتده هم اویوماگز، بلکه آشگز سڭگانچه صبر ایله‌گز.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

١٩

اشامق وایچمك ادبلری

٩٩) تربیه‌لی قزلر ایله تربیه‌سز قزلر آش یاننده معلوم اولاچغندن خبردار اولوب، آشادیغڭز وقت ادب اوزرنده اولڭز.

١٠٠) آش یانینه جمله کشی اوطوردیغندن صوڭ اوزڭزه موافق اولان اورنغه انصاف اوزرنده اوطورڭز.

١٠١) آشارغه اوطوردیغڭزده آش نرسه‌لری ایله اویناماڭز. تنکڭزی قاشیماڭز. آش یاولقغه بیك یاقین‌ده بیك یراق‌ده اولماڭز الڭز ایله تایانماڭز، طوغری اوطوروب، آشادیغڭز وقت آشار ایچون بر قدر باشڭزی توبان ایله‌ڭز، اوڭ الڭز ایله آشاڭز.

١٠٢) دستمالنی تزلرڭزه قویڭز، لکن بو دستماللره تیر سورتمه‌ڭز، بورن سڭرمه‌ڭز، الڭ الك بسم الله اوقوڭز، صوڭره آشارغه باشلاڭز.

١٠٣) آشادیغڭز وقت قومسزلانماڭز، برینی یخشی چایناب یوتمازدن الك ایکنچیسنی آغزڭزغه آلماڭز، آغز طولدروب قابماڭز، قاشیغڭزی تاباقنڭ هر طرفنه یورتمه‌ڭز.

١٠٤) آشالاچق نرسه‌لری آقتارماڭز، برینی قویوب ایکنچینی صایلاماڭز، یانڭزده اولان خانون وقزلره اوڭغایسزلق ایله‌مه‌ڭز.

١٠٥) الوغلر مجلسی اولمادیغنده ایبداشلرڭز ایله ادب اوزرنده صبرلق ایله سویله‌شڭز، لکن سوز یارشدرماڭز. حسرتلی سوزلر سویله‌شمه‌ڭز. اوزڭزڭ آشامافڭزدن وباشقه‌لرڭ آشاماقلرندن هیچ سوز چغارماڭز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

۱۰۶) قوناقده اولدیغڭز وقت آشارغه یا که چای اچارگه، او ایاسی اوتنسه، وقتڭز اولسه سوزلرنی قبول ایدڭز؛ وقتڭز اولماز ایسه اوز اوزڭزی کوچله‌مه‌ڭز، بلکه: «رحمت تشکر ایدرم!» کبی ملایم سوزلر ایله جواب ویرڭز.

۱۰۷) بر کمسه صورمش صونی الك اولارق سز آلوب ایچمه‌ڭز، صو ایچدکڭز وقت طاوشسز وادب ایله آغزڭزده نرسه یوق وقتده ایچڭز، صوڭره دستمالڭز ایله آغزڭزی سورتڭز.

۱۰۸) قوناقده اولدیغڭز وقت: «بن بونی یاراتمایورم» دیمك کبی سوزلر سویله‌مای، بلکه: «آرزوم یوق» کبی سوزلر ایله گوزل عذر کوسترڭز، ونعمتلرك خوش ایدکنی آڭلاتڭز.

۱۰۹) باشقه‌لری چاقردیغڭز وقت نعمتلرڭزی مدح ایتمه‌ڭز، آشاڭز ایچڭز دیه قستاماڭز. کشینڭ اویالوب آرتق آشاوینه سبب بولماڭز، قوناقلری قستامق آنلرڭ راحتلرنی بیارمك ایدکنی اونوتماڭز.

۱۱۰) آشادیغڭز وقت کوڭل بولانمق، قوصاسی کلمك قافرق توکرك وباشقه ایگرنچ وکوڭل بولانماسینه سبب اولاچق شیلری اصلا سویله‌نمه‌ڭز.

۱۱۱) قول سورترگه، اوی ایچون حاضرلنگان پاك ویخشی دستماللر حاضرله‌ڭز، کولمك وباشقه کیملردن آلنغان چوپرەك کیسا کلرنی، زنهار قوناقلر، وآش حضورینه چغارماڭز.

۱۱۲) قاز، اوردك کورکه وکومه‌چ کبی نرسه‌لرڭ جمله‌سنی قوناقلر حضورینه طوراب واقلاب چغارڭز. قوناقلر حضورنده بونلرنی طوراتوب، بهالی عمرلرنی اسراف ایتدرمه‌ڭز ومجلسده اولانلرنی بیزار ایدوب کوتدرمه‌ڭز.

١١٣) اللرگزده بتچه، قچو، وجراحت اثرلری اولدیغی حالده ایت طوراما گز، ومجلسنی اداره ایتمه گز (تابنچی اولما گز).

١١٤) آشادیغگزدن صوك اللرگزی، آغزگزی صو صابون ایله یخشی یووگز ودستمال ایله سورتگز، نش آرالرگزده نرسه قالدرما گز، یوونو ایچون باشقه‌لر ایله طغزلاشما گز، بوشاغانلرنی کوتوب طورگز.

١١٥) پشمگان یمشلرنی، خصوصا قزو کونلرده مایلی آشلرنی آرتق آشاما گز، هیچ وقتده اوست اوستینه هم وقتلی وقتسز آشارغه عادتلنمه گز، آغزه آلمش شیلری تمام چاینه گز.

١١٦) کامل آچقمای طوروب، اوشانداق قاتیغ شادلق وحسرت وقتلرنده آشاما گز، آشادیغگز وقت اوستگزده تار وقسان کیملر بواندرما گز، آچلق خسته‌لگی بتدکندن صوك طوقتالوب، ایچگز طولدیغنی یعنی اشتها گز بتدکنی کوتمه گز بو شیء سلامتلك ایچون الوغ بر سببدر، هیچ وقت اونوتما گز.

١١٧) آشادیغگز وقت بیك آشقما گز، وبیك آقرن‌ده اولما گز، وآشادیغگزدن صوك بر مقدار اوتمای طوروب صو ایچمه گز.

١١٨) ایچه‌سگز کلدکنده بالچقلی، قوملی، قویرق صو، هم کول صولری وبوزلی صولر دگل، بلکه صاف صولر ایچگز.

٢٠

چای ایچمك ادبلری

١١٩) قوناق حضورینه چغارلاچاق چای اسبابلرینك کرسز، طوزانسز، غایتده صاف وپاکیزه اولماسینه دقت ایدگز، سماوارکزی تمیزلب، کل، کومر، کبی شیلردن پاکله گز.

١٢٠) كوگەرگان وطوتقغان پچاقلر ايله ليمون كيسمەگز، ليمونني قالن وايرى طوراماگز، خواجەلر اخلاص ايله اوتنوب ايتمەگان مدتده، قوناقغه وارديغڭزده، چاى يانينده اولان افليسون، آلما، وباشقه يمشلرى كيسەگزه صالوب كيتمەگز.

١٢١) ايچدكگز وقت چاينڭ چوبلرنى تاريلكەگزه صالماى، بلكه يومرى واستاكان توبنده صغوب قالدرگز، چايگزى هم داوشسز وشاپرداتماى ايچگز، بيوكلر حضورنده آنلردن الك ايچرگه باشلاماگز. تاريلكەگزى ايكى قولگز ايله طوتماگز، ضرورت اولماديغنده صول قولگز ايله ايچمەگز.

١٢٢) چاى بورتكلرنى چاينڭگه صالمازدن الك، قايناغان صو ايله چاينكنى چايقاب برمرتبه قاينارلاب توگگز، وچاى بورتكلرى صالديغندن صوڭ قايناب طورغان صونى قزو چاينڭگه يبارگز. چاى ايچمكده اولان شرطلرنڭ الڭ الوغلرى اوشبو ايكى تورلى شرط اولديغندن بونلر حقنده اصلا يالقاولق ايتمەگز.

١٢٣) چاينڭ الڭ فائدەلى مادەسى صونديغى ايله اوچديغندن، چينايافغه صالديغندن صوڭ اوچ دورت دقيقەدن آرتق طوتماى ايچگز، وصوونديغنى كوتمەگز. لكن بيك قاينار حالنچەده ايچرگه كرشمەگز.

١٢٤) قوناقده اولديغگزده چاى يانينده اولان بال، وارينيه (مربا)نى قاتق مثالنده آشاماگز، قالاق طولدروب آلماگز، آش ياولقغه تامزماگز، حاضرلنگان بولسه واق صاوتلرغه بولوب آلگز (شهر يرلرنده بويله عادت واردر)، حاضرلنمگان بولسه قالاق ايله آغزماز روشده گنه آلگز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

۱۲۵) چای یانه کوبسی زینت ایچون قویلمش نرسه‌لری، قوناقغه واردیغگز وقت ایکمك اورنینه آشاما گز بلکه مخصوص آشار ایچون قویلانلری تناول ایله گز، و باشقه‌لرنی صاقلق ایله آلگز.

۱۲٦) چای یانده قویماق و مایلی آشلر اولسه، کییملرگزگه تامزماگز. اللرگزی مایلاماگز، مایلی قوللرگزی کییملرگزه وچیتکلرگزه سورتمه‌گز، هر نه ایسه تمیز وصاف روشده اولگز.

٢١

کییم ادبلری

۱۲۷) تربیه‌سزلککه ویاکه اسراف ایدوچیلره خاص اولان کییملری، کیمه‌گز، بلکه خلق کوزنده مرغوب، یات هم کولنچ دگل کییملری، واوزون عمرلی اولان نرسه‌لری اختیار ایدگز، کییم طوغروسنده هیچ کم ایله یارشماگز، کشی ایله یارشمق (کییم طوغروسنده) الوغ بر بلا ایدکندن آگاه اولگز.

۱۲۸) کییملرگزی کرلی یورتمه‌گز، خلق سویلی دیه مودا سویله‌مه‌گز موداغه اسیر اولماگز، هر کم طرفندن خوش کورلمکده اولان تکلفسز کییملر کیوب مودانی اوزگزه اسیر ایدگز.

۱۲۹) اوزگزه، حال ودرجه‌گزه مناسب دگل کییملری حتی قدرتگز یتسه‌ده کیمه‌گز، بیوك عائله‌لر وبایلر عادتنچه کینورگه کوچلنمه‌گز وقزقماگز. قزلرك الك سیوملی اولانلری عادتی کییملری صاف وتمیز کیمکده اولانلریدر.

۱۳۰) باشقه‌لرك کییملرنی کیمه‌گز، ممکن اولدیغنده اوز کییملرگزی باشقه‌لره کیدرمه‌گز، باشقه‌لرك صاف وتمیز کییملرینه قزنماگز، بلکه اوز کییملرگزی صاف وتمیز یورتگز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

١٣١) موينلرڭزغه كموش تنكه تزلمش قاموت كيمه‌ڭز
ساچلرڭزه آغر چولپى وتنكه‌لر تاقما ڭز، آشاديغڭز وقت قشقى
وطشقى كيملرڭزى صالوب اوطورڭز.

١٣٢) اوستكزدن صالديغڭز صوك، كيملرڭزى آنده بوند
خصوصا يووش ويچرانغان كيملرڭزى تاشلاما ڭز، بلكه
يخشى توروب، وكيدروب بيلگولى اورنلرينه قويڭز.

٢٢

زينت ادبلرى

١٣٣) قزلرغه زينتلنورگه درست ايديكنى دليل طوتوبده عمرڭزى
زينتلنوب كيچرمه ڭز، بوتلره تابنوچيلر مثالنده برطوتاشدن كوزگى
تيره‌سنده يورمه ڭز، خاتون وقزلرڭ محبتليلرى، اڭ تكلفسز
وتربيه‌لى اولانلرى ايدكنى بيلڭز.

١٣٤) سلامتلككه ضررلى، دين وعقله خلاف اولان زينتلردن يراق
اولڭز، كيندىڭزى وقارلى وخلق آراسنده اعتبارلى ايده‌چك روش
ايله ملايم صورتده زينتلنڭز.

١٣٥) ادبسز خاتونلر مثالنده يوزلرڭزه، آق وقزل بوياولر
سورتمه ڭز، قاشلرڭزى يولقما ڭز، قاشلرڭزى، تشلرڭزى قاراغه
بوياما ڭز.

١٣٦) بيله كلرڭزى، موينلرڭزى، كوكركلرڭزى آچق
يورتمه ڭز، ساچلرڭزى ويالان حالده آياقلرڭزى چيتلره كوسترمه ڭز،
بوشيلره ايسه مبارك دينمزڭ مساعده‌سى يوق ايدكنى اونوتما ڭز.

١٣٧) تاروقسان كيملر قان يورمكينه ضرر ايتدكندن، بر آز
ايركن كيملر كيڭز، لكن ايركن كيمك اولوب عادتدن طش ايركنلرى
كيوب چومه‌له صفتنده اولوب يورمه ڭز، هر نرسه‌نڭ عادتچه‌سى

Из фондов Российской национальной библиотеки

يخشي ايدكنده شبهه ايتمه‌گز. آل يابمه باولری وغيری بونك كبی نرسه‌لری آرتق قسوب باغلاماگز؛ اما زنهار كارسيت كيمه‌گز.

١٣٨) ممكن اولديغنده تن اوستونده اوّلگی قانده اولاچق كيملری آق كيندرلردن بولوندرگز اگرده اوزگز صوغوب كيندر ياصاب كيار اولسه‌گز بيگرك گوزل اولور

١٣٩) ضرورت اولماديغنده باشگزه بورك كيمه‌گز، باشگزی اسسی يورنمه‌گز، يوزگزه پرده قويديغگزده طن يوری آلمازلق روشده بيك قالن، ياكه آپ آچق كورستوب طوررلق روشده بيك سيراك نرسه‌لردن قويماي، بلكه اورتاچه اولاننی قويگز. آياقلرگزی صووقدن صاقلاگز ممكن قدريلی يورتگز اوشتمه‌گز.

٢٣

رياضت ادبلری

١٤٠) رياضت سگرلری وايتلری حركتلندر، قانلری يورتور اشتهانی قوتلندرر هضمی يگللشدرر بناءعليه مناسب وقتی وزمانی ايله ادب اوزرنده رياضت هم ايله‌گز، ياياو يورمك، تن خدمتلری ايتمك، جناب اللهك فرض ايلمش اولان نمازلرنی اوقومق جمله‌سی رياضتدر.

١٤١) اويناديغگز وقت، اوزگزه موافق وادبلرگه خلاف دگل روشچه‌اويناگز،شريعت‌قاشنده‌بوزوق‌صانالغان ،جلسلرگه‌وارماگز.

١٤٢) اوينلری يالگز برقدر كوگل آچار ايچون گنه اويناب، صوگره شغلگزه كرشگز. بتون وقتگزی اوينه فدا ايتمه‌گز، اوين وقتنده تربيه‌سز قزلرمثالنده قچرشوب‌باقرماگز،مزاح‌سويله‌شمه‌گز، بربرگزی مسخره ايدشمه‌گز، آچولانشمه‌گز، واوين وقتنده اولان سوزلری وحاللری صوگندن شكايت ايدوب سويله‌ب يورمه‌گز.

١٤٣) تربیه‌سز وعقلسز قزلر ایله اویناماڭز. آنلر ایله
دوست وبیلش اولماڭز، یوررگه کوکلی اولان اوینلرده آشڭز
سڭدکنی کوتڭز، اویناب تنلوڭز قزدیغنده صالقن نرسه‌لر
ایچمه‌ڭز، وصالقن اورنلرده طورماڭز.

٣٤

زیارت ادبلری

١٤٤) یقینلرڭزی زیارت ایده‌چك اولدیغڭزده آرتق ضرورت
یا که محکم وآیرم دوستلقڭز اولماز ایسه، آنلرڭ اشسزرك
وقتلرنی اختیار ایدڭز، چونکه کشینڭ اشنی قالدرتمق ادبه خلافدر.

١٤٥) کرلی کیملرڭز واش کیملری ایله زیارت ایتمه‌ڭز،
قوناقلر یانینه هم چقماڭز، بلکه بو اشلرڭ صاف ونظیف صورتده
اولماسینه دقت ایدڭز. ناگاه بویله بر غفلت وقتنده بری کلوب کرر
ایسه، لطیف سوز ایله اعتذار ایدڭز. اوشانداق مسافرلرڭزدن
آرتق صورتده کینمه‌ڭز.

١٤٦) مجلسلره واردیغڭزده، واروب کردکڭز ایله طش
کیملرڭزی صالوب قویڭز، مجلسه یولمش کیمسه‌لرڭ الڭ
الوغلرندن باشلاب الڭ کچوکلرینه قدر ترتیبچه کورشڭز،
ایسانله‌شڭز، کوب کشی اولدیغی وقت بر باشدن باشلاب کورشه
بارمق هم مناسبدر. بیوکلر حضورنده غایت ادبلی بر حالده اوطورڭز.

١٤٧) قوناق کلدکنده آچق یوز ایله قارشو آلڭز، تیوشلی
اورنغه یرله‌شدرڭز، اگرده بیوك بر کمسه ایسه، کلدکی ایچون
تشکر ایدڭز وممکن اولور ایسه زیارتنی قارشو قایتارڭز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

۱٤۸) زیارت ایتدککز اوده، او اسبابلری ایله اویناما گز کتابلری آقتارما گز، نرسه‌لرنی طوتما گز، آولاق اورنلرینه خصوصا اویقو بولمه‌لرینه اوزلککزدن کروب یورمه گز.

۱٤۹) زیارتنه واردیغکز ذات، بر نرسه یازمق یا که اوقومق ایله شغللنور ایسه نه اوقودیغنی ونه یازدیغنی صورما گز.

۱٥۰) کرکلی بر نرسه اوقودیغکز ویازدیغکز وقت، برکیمسه زیارتکزه کلور ایسه: «سزلره زحمت اولماز ایسه اشمی تمام ایدر ایدم!» دیه عذر ایله گز.

۱٥۱) خسته‌لر حالنی صورمیه واردیغکز وقت، اوزاق طورما گز قایغولی صورت ایله آز سویله گز، خسته‌نی کویندرەچك نرسه‌لر سویله‌مکدن صاقلانکز واصلا شلته ایلمه گز، خاطرنی قرما گز.

۱٥۲) شکایتلری اولسه دکلاگز، یومشاق سوزلر ایله حسرت قزوونی سوندررگه طرشکز، ممکن قدر قورقولرنی یبارگز، سلامتلکی ایچون طرشکز وایچکز ایله اخلاصا دعاء ایدگز.

۱٥۳) تعزیه ایچون واردیغکزده، اوستکزی زینتلمای عادتی روشچه وارگز، حسرتلی صفتده اولکز، کولمه گز لطیفه (اویون ومزاح) سویله‌مه گز.

۱٥٤) قوناقلری، اولرینه قایتوب کیتدکلری وقت، شول زمان، ویرك، عرف وعادتی اوزرینه اوزاتوب قالکز.

۲٥

خسته‌لری باقمق ادبلری

۱٥٥) بتون عمرگز: قزلق خاتونلق آنالق دیولمش اولان اوچ حالدن عبارت اولدیغی، وخسته‌لری باقمق خدمتی هم بو

Из фондов Российской национальной библиотеки

حالده اولان کیمسه‌لرك خدمتی اولدیغندن، بو خدمتلری اعتبار اوزرنده اداء ایدگز.

١٥٦) خسته‌لرك یانلرنده؛ هر وقت امرلرینه منتظر اولارق خدمتلرنده طورگز، جزئی صورتده اولان سوزلرینه ده قولاق صالگز، آرزولرنی درحال اجرا ایدگز، هیچ آورایمای اوزون کیچه‌لری آنلرك خدمتلرنده کیچرگز.

١٥٧) خسته‌لره سوز سویله‌دکگز وقت، بالاره سویلر روشده سویله‌گز، طرفلرندن قاتیغ سوز وشلته‌لر ایشدر ایسه‌گز صبر ایله‌گز حضورلرنده داوشلانماگز، کوکللرنی بوزاچق سوزلری وحسرتلی خبرلری سویله‌مه‌گز.

١٥٨) خسته‌لری ممکن قدر صاف وپاك طوتارغه طرشگز، طبیب منع ایتمه‌دکی صورتده کولمه‌کلرنی تیز تیز آلماشدرگز، کولمه‌کلرنی صالقن حالنچه دگل بلکه یلی ایدوب کیدرگز. یاتمقده اولان بولمه هواسنی صاف حالنچه طوتارغه طرشگز.

٢٦

دین ادبلری

١٥٩) بتون عالمی یارادمش اولان الله تعالی حضرتینك امرلرنی، کل نرسه‌دن آرتق کوروب سوگز، منع ایله‌مش شیلرندن طیولگز، بیلگز که دنیا وآخرت خصوصا قیامت کوننده صغناچق یرمز یالگز الله تعالی حضرتینك مرحمتیدر.

۱٦۰) پیغمبرلرلك هر برنی چن کوکل ایـــله سوگز؛ آنلرلك جناب اللهلك گناهسز بندەلری، وحرمتلی بیوك ایلچیلری ایدکنی یخشی بلـــگز.

۱٦۱) حلال وحراملری بیان ایلەمش، آخرت عالمینه واراجق یولمز اولان اسلام دیننه کامل اخلاص ومحبتگز، ایله یابشگز هر فضیلت دین بناسی ایچنده اولوب؛ دین، هر حسرتلرمزده یاردمچی وهر تارلقلرده ایچلرمزی ایرکنلندروچی ایدکنی اوزگز تجربه ایدگز.

۱٦۲) جنــاب الله حضورنده، کمچیلك اوزرنــده خدمتده طوردیغگزی خاطرلب عبادت وقتلرنده ادب وانصاف اوزرنده اولگز، هر وقت کوگلگز ایله توبه ایدگز، ضعیف قللر ایدەکمزی اونوتمـــه گز.

۱٦۳) هر کس ایله گوزل ترکلك ایدگز، هر کس حقدە برحمتلی اولـــگز؛ هر کیمه خیر خواه اولـــگز، هیچ شیء ایچون اوز اوزگزی بیلماز درجەسنده قایغورماگز وآچولانماگز، هر نرسەنك گوزل طرفنی آلغه آلگز، هر کیمه خوش کورنورگه طرشگز، هر وقت کولر یوز ایله اولـــگز، نصحیت ایدوچی کم اولورسەده اولسون قولاق صالـــگز «یخشی کیمسه کشی سوزندن عبرت آلور» دیلمش سوزدن غافل اولماگز.

۱٦٤) آتا وآنالرگز، ابی وبابالرگز، طوغمه وقارنداشلرگز، قیامت کوننه قدر کلەچك بالا وتارماقلرگز ایچون، اسلام دینی اوزرنده دنیادن کیچمك میسر اولمقی حقنده هر وقت خصوصا کوگل یوقاردیغی چاقلرده جناب اللهه دعاء ایدگز، اسلام دینی اوزرنده آخرته کیدن کیمسه اك بختلو واك مسعود کیمسه ایدکنی هر وقت خاطرلەگز. الله تعالی حضرتلری بویله بیوك دولت ایله جملەمزی بختیار ایلیه!

Из фондов Российской национальной библиотеки

41005

٢٧

اڭ قيمتلى واڭ صوڭ نصيحت

١٦٥) مبارك دينڭزه ضرر كيتورماز، اخلاقڭزى بوزماز، قزلق، خاتونلق، آنالق وظيفه‌لرينه كمچيلك ايتماز، وبيلدكلرڭز ايله تكبرلك ايلماز، شرطيله، نه اولسه‌ده اولسون اوقوڭز، ونه اولسه‌ده اولسون اوگرنڭز، ونه اولسه‌ده اولسون بيلڭز هيچ كيم حضورنده عيبلو اولمازسز؛ وبر وقت اوكنمازسز، بلكه كنديڭز، آتا وآنا هم جمله قارنداش وقبيله، قوم وملت ايچون الوغ برشرف كسب ايتمش وبيوك يادكار قالدرمش اولورسز.

صوڭ

(رضاءالدين بن فخرالدين)

لَسْنا وَاِنْ كَرُمَتْ اَوائِلُنا * يَوْماً عَلَى الْاَحْسابِ نَتَّكِلُ

تَبْنى كَما كانَتْ اَوائِلُنا * نَبْنى وَنَفْعَلُ مِثْلَ ما فَعَلُوا

Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар.
З-3798

фондов Российской национальной библиотеки